

VU pasiektas intelektualinis Lietuvos rekordas

Doc. Stasys TAMOŠIŪNAS,
FF „Fizikos olimpo“ mokyklos direktorius

Minint Pi dieną Vilniaus universiteto Fizikos fakultete įsikūrusi itin gabių mokinių papildomo ugdymo mokykla „Fizikos olimpas“ jau dešimtą kartą surengė konstantos pi rašymo iš atminties čempionatą. Vilnietis Henrikas Šalūga pagerino penkerius metus niekieno neįveiktą rekordą – iš atminties užrašė 5001 skaitmenį.

Pi dienos minėjimo ir Pi čempionatų rengimo Lietuvoje iniciatorius, itin gabių mokinių papildomo ugdymo mokyklos „Fizikos olimpas“ steigėjų tarybos pirmininkas ir VU Fizikos fakulteto absolventas Petras Jonušas sako pasirinkęs šią konstantą todėl, kad nors ji yra laikoma matematine konstanta, yra labai svarbi ir fizikoje. Be to, Pi dieną minėti 1987 m. sugalvojo fizikas Larry Shaw iš San Fransisko (JAV), jos data sutampa su vieno žymiausių fizikų Alberto Einsteino gimtadieniu, o Lietuvoje šios šventės minėjimo iniciatoriai ir pagrindiniai dalyviai irgi yra fizikai.

Pi čempionatai tradiciškai vyksta VU Fizikos fakulteto Didžiojoje fizikos auditorijoje. Jie prasideda 13 val. 59 min. (1:59 po vidurdienio). Toks laikas pasirinktas dėl tolimesnių konstantos pi skaitmenų po kablelio: 3,14159... Tikslu pi vertė iki šiol nėra nustatyta. Šiuo metu žinoma daugiau nei dešimt trilijonų skaitmenų po kablelio! Taigi vyksta varžybos ne tik tarp tų, kurie bando įsiminti pi vertę,

Pi diena – neoficiali tarptautinė kasmetinė šventė, skirta matematinei konstantai pi (π) paminėti. Pi yra iracionalusis skaičius, kurį sudaro sveikoji dalis ir begalinė neperiodinė dešimtainė trupmena. Šios konstantos apytikslė suapvalinta skaitmeninė išraiška yra 3,14, todėl Pi diena minima kovo 14 d. (šios datos kalendorinio mėnesio numeris 3 atitinka konstantos pirmąjį skaitmenį, o kalendorinė diena 14 atitinka po kablelio esančius pirmuosius du skaitmenis).

bet ir tarp tų, kurie bando surasti dar daugiau jos skaitmenų. Taip pat iki šiol nepavyko nustatyti, ar pi yra kokia nors skaitmenų seka, ar atsitiktinių skaitmenų rinkinys.

Pirmąjį oficialų Lietuvos pi rašymo iš atminties rekordą įregistruotą „Lietuvos rekordų knygoje“, 2012 m. kovo 14 d. 5-ajame Pi čempionate pasiekė 20-metis Valdas Eimontas, VU Fizikos fakulteto II kurso studentas, iš atminties parašęs 4561 konstantos pi skaitmenį po kablelio.

Šio įspūdingo intelektualinio rekordo niekam nepavyko pagerinti net penkerius metus. Simboliška, kad šiemet jubiliejiniame 10-ajame Pi čempionate 27-erių vilnietis Henrikas Šalūga įveikė ir pagerino šį rekordą – iš atminties užrašė 5001 skaitmenį, tam sugaišdamas 5 valandas ir 20 minučių.

Antrąją vietą užėmęs 29-erių druskininkietis Almantas Šarakojis užrašė 1272 skaitmenis, o „Fizikos olimpo“ mokyklos III kurso moksleivis 18-me-

Naujojo rekordo autorius Henrikas Šalūga (centre) su vertinimo komisijos nariais Vytautu Jakštu ir doc. Stasiu Tamošiūnu

tis Dominykas Ruibys iš Panevėžio, užrašęs 420 skaitmenų, liko trečias. Iš viso net 28 šio čempionato dalyviai iš 37 dalyvavusiųjų iš atminties užrašė 100 ir daugiau konstantos skaitmenų.

Naujojo rekordo autorius H. Šalūga Pi čempionate dalyvavo kelis kartus. Kasmet išmokdavo vis daugiau skaičių ir tapdavo čempionu, todėl pernai pabandė pagerinti rekordą. „Užrašiau 5000 skaitmenų, tačiau čempionato taisyklės yra negailestingos – rezultatas skaičiuojamas iki pirmo neteisingai užrašyto skaitmens“, – prisimena H. Šalūga, tąkart suklydęs rašydamas 3117 skaitmenį. Jis savo pavyzdžiu primena, kad svarbu nepasiduoti po pirmos nesėkmės ir ryžtingai siekti tikslo.

Paklaustas, koku būdu išmoko tiek skaitmenų ir ar tas būdas gali padėti išmokti ne tik ilgą skaitmenų

seką, bet ir mokantis kalbų, formulių ar kitų specialybės dalykų, H. Šalūga paminėjo atminties lavinimo technikas. Anot jo, norint greitai, lengvai ir ilgam įsiminti informaciją, reikia pasitelkti tris principus: asociacijas, atpažįstamas vietas ir vaizduotę. Kuo įdomesnės bus asociacijos, tuo lengviau bus prisiminti informaciją. Pasak H. Šalūgos, atmintis yra tarsi raumuo, kurį reikia nuolat treniruoti, kad nenusilptų; jai kenkia kelių darbų atlikimas vienu metu, stresas, nuovargis ir psichotropinių savybių turinčių medžiagų vartojimas. Mokantis jis pataria vengti bet kokių blaškiančių veiksnių ir gerai išsimiegoti, nes jei žmogus nėra pailsėjęs, jokios technikos neduos reikiamų rezultatų. O ką atminties ekspertas patartų studentui, kuris mokėsi, tačiau atėjęs

į egzaminą iš streso viską užmiršo? Tokiu atveju H. Šalūga pataria neskubėti ir pabandyti valdyti kvėpavimą, nes gilus ir tolygus kvėpavimas padeda nurimti.

Štai ir viskas, ko reikia, norint mesti iššūkį H. Šalūgai kitų metų Lietuvos Pi čempionate, kuris, kaip visada, vyks kovo 14 d. 13 val. 59 min. VU Fizikos fakultete.

Pagrindinė „Fizikos olimpo“ mokyklos misija yra papildomai ugdyti gabiausius fizikai Lietuvos vidurinių mokyklų moksleivius, juos ruošti pasaulinėms fizikos olimpiadoms ir studijoms aukštesiose mokyklose. Keturis kartus per metus vykstančių mokymosi sesijų metu moksleiviams dėsto VU Fizikos fakulteto dėstytojai. Pažintis su būsimais dėstytojais ir galimybė iš arti pamatyti modernius mokslo centrus Saulėtekyje neretai padeda gabiems mokiniam apsispręsti pasirinkti fizikos studijas VU. Didžiuojamės, kad „Fizikos olimpo“ veiklą įsitraukia buvę mokyklos moksleiviai. Vienas iš mokyklos dėstytojų dr. Jevgenijus Chmeliovas yra „Fizikos olimpo“ absolventas ir VU Fizikos fakulteto mokslininkas. Jo 2015 m. apginta daktaro disertacija buvo pripažinta geriausia fizinių, technologijos, biomedicinos ir žemės ūkio mokslų kryptyje. Kitas mokyklos dėstytojas ir vienas iš Lietuvos Pi čempionato pagrindinių organizatorių Vytautas Jakštas yra „Fizikos olimpo“ absolventas, baigęs magistrantūros studijas Vilniaus universiteto Fizikos fakultete ir dabar studijuojantis doktorantūroje.